

Vladimír Putin: O historické jednotě Rusů a Ukrajinců

- CZ24 News | 16. července 2021

Článek Vladimira Putina z 12 июля 2021 года 17:00

Když jsem nedávno v pořadu Přímá linka odpovídal na otázku o rusko-ukrajinských vztazích, řekl jsem, že Rusové a Ukrajinci jsou jeden národ, jeden celek. Tato slova nejsou poplatná žádné konjunktuře, aktuálním politickým okolnostem. Už jsem o tom mluvil vícekrát, jsem o tom přesvědčen. Proto považuji za nutné vyjádřit svůj postoj podrobněji a podělit se o své hodnocení současné situace.

Hned na úvod zdůrazním, že zeď, která v posledních letech vznikla mezi Ruskem a Ukrajinou, mezi částmi v podstatě stejného historického a duchovního prostoru, vnímám jako velké společné neštěstí, jako tragédii. Je to především důsledek našich vlastních chyb, kterých jsme se dopustili v různých obdobích. Je to však také výsledek cílevědomé práce těch sil, které se vždy snažily naši jednotu podkopat. Vzorec, který se uplatňuje, je známý od nepaměti: rozděl a panuj. Není to nic nového. Proto dochází k pokusům hrát na národnostní strunu a zasévat neshody mezi lidmi. A jako superúkol rozdělít a pak postavit části jednoho národa proti sobě.

Abychom lépe pochopili současnost a nahlédli do budoucnosti, měli bychom se obrátit k historii. V rámci tohoto článku samozřejmě nelze postihnout všechny události, které se staly za více než tisíc let. Zaměřím se však na ty klíčové, zlomové body, které je důležité, abychom si jak v Rusku, tak na Ukrajině připomněli.

Rusové, Ukrajinci a Bělorusové jsou dědici starověkého Ruska, které bylo největším státem Evropy. Slovanské a jiné kmeny na rozsáhlém prostoru – od Ladože, Novgorodu, Pskova až po Kyjev a Černigov – spojoval jeden jazyk (dnes jej nazýváme staroruský), hospodářské vazby, moc knížat z

dynastie Ruriků. A po křtu Ruska – a jedné pravoslavné víře. Duchovní volba svatého Vladimíra, který byl jak novgorodským knížetem, tak kyjevským velkoknížetem, i dnes v mnoha ohledech určuje naši příbuznost.

Kyjevský knížecí stolec zaujímal ve staroruském státě výsostné postavení. Tento zvyk trvá již od konce 9. století. Prorocká Olegova slova o Kyjevě: “Ať je matkou ruských měst” – se zachovala pro potomky v “Příběhu minulých let”.

Později se starověká Rus podobně jako ostatní evropské státy té doby potýkala s oslabením centrální vlády a roztržtostí. Šlechta i prostý lid přitom vnímali Rusko jako společný prostor, jako svou vlast.

Po ničivém vpádu Batyje, kdy bylo zničeno mnoho měst včetně Kyjeva, se roztržtost ještě prohloubila. Severovýchodní Rus se dostala do závislosti na Hordách, ale zachovala si omezenou suverenitu. Jižní a západní ruské země se v podstatě staly součástí Litevského velkoknížectví, které se v historických dokumentech nazývalo Velkoknížectví litevské a ruské.

Zástupci knížecích a bojarských rodů přecházeli do služeb od jednoho knížete k druhému, byli mezi sebou v nepřátelství, ale také se přátelili a uzavírali spojenectví. Na Kulikově poli vedle moskevského velkoknížete Dmitrije Ivanoviče bojovali volynský vojvoda Bobrok, synové litevského velkoknížete Olgerda – Andrej Polocký a Dmitrij Brjanský. Ve stejné době vedl své vojsko k Mamajovi litevský velkokníže Jagaila, syn tverské kněžny. To vše je stránkou našich společných dějin, odrazem jejich složitosti a mnohorozměrnosti.

Je důležité si uvědomit, že západní i východní ruské země mluvily stejným jazykem. Víra byla pravověrná. Až do poloviny 15. století byla zachována jednotná církevní správa.

V novém zlomu historického vývoje se přitažlivými body a místem konsolidace území staré Rusi mohla stát jak Rus litevská, tak i Moskva, která sílila. Dějiny rozhodly, že centrem sjednocení, které navázalo na tradici starobylé ruské státnosti, byla Moskva. Moskevská knížata – potomci knížete Alexandra Něvského – odhodila vnější jho, začala sbírat historickou ruskou půdu.

Ve Velkém litevském knížectví probíhaly další procesy. Ve 14. století konvertovala litevská vládnoucí elita ke katolicismu. V 16. století byla uzavřena Lublinská unie s Polským královstvím – vznikla “Rzeczpospolita obou národů”. (ve skutečnosti polské a litevské). Polská katolická šlechta získala na území Ruska značnou pozemkovou držbu a privilegia. V rámci Brestské unie z roku 1596 se část západoruského pravoslavného kléru podřídila autoritě papeže Romana. Byla provedena polonizace a latinizace, pravosláví bylo vytlačeno.

V reakci na to se v XVI-XVII. století rozrostlo emancipační hnutí pravoslavného obyvatelstva dněperské oblasti. Zásadními se staly události z doby hejtmana Bohdana Chmelnického. Jeho stoupenci se snažili získat autonomii od Rzeczpospolité polsko-litevské.

V petici záporožských vojsk králi Rzeczpospolité z roku 1649 se uvádělo, že je třeba respektovat práva ruského pravoslavného obyvatelstva a “kyjevský vojvoda by měl být lidem ruského a řeckého práva, neměl by šlapat po chrámech Božích...”. Kozáci však nebyli vyslyšeni.

Odvolání B. Chmelnického do Moskvy, které byly považovány za Zemské sbory. Dne 1. října 1653 se tento nejvyšší zastupitelský orgán ruského státu rozhodl podpořit souvrce a přijmout je pod ochranu. V lednu 1654 Rada v Perejazlavli toto rozhodnutí potvrdila. Vyslanci B. Chmelnického a Moskvy pak procestovali desítky měst včetně Kyjeva, jehož obyvatelé přísahali ruskému carovi. Nic takového se mimochodem nestalo ani v závěru Lublinské unie.

V dopise do Moskvy z roku 1654 B. Chmelnický poděkoval carovi Alexeji Michajloviči za to, že se “celé záporožské vojsko a celý ruský pravoslavný svět pod silnou a vznešenou carovou rukou odhodlal vzít”. To znamená, že v odvolání k polskému králi, a ruský král Zaporozhian volal, se definoval jako ruský pravoslavný lid.

Během dlouhé války mezi ruským státem a Rzecí polsko-litevskou se někteří hejtmani, nástupci B. Chmelnického, občas “odkláněli” z Moskvy a pak hledali podporu ve Švédsku, Polsku a Turecku. Pro lidi však měla válka ve skutečnosti osvobozující charakter. Skončila Andrusovským příměřím v roce 1667. Konečný výsledek byl stanoven na “věčný mír” v roce 1686. Město Kyjev a země na levém břehu Dněpru, včetně Poltavské oblasti, Černigovské oblasti a Záporoží, se staly součástí ruského

státu. Jejich obyvatelé byli sjednoceni s hlavní částí ruského pravoslavného lidu. Pro tento region se vžil název "Malá Rus" (Malorusko).

Název "Ukrajina" se pak častěji používal ve významu, v jakém se staroruské slovo "okraj" vyskytuje v písemných pramenech z XII. století, kdy se týkalo různých území podél hranic. A slovo Ukrajinec, soudě podle archivních dokumentů, původně znamenalo pohraničníky, kteří zajišťovali ochranu vnějších hranic.

Na pravém břehu, který zůstal v Rzeczpospolitě, se obnovily staré pořádky a posílil sociální a náboženský útlak. Na levém břehu se naopak začaly aktivně rozvíjet pozemky, které byly vzaty pod ochranu jednotného státu. Sem se začali houfně stěhovat lidé z druhé strany Dněpru. Hledali podporu u lidí stejného jazyka a samozřejmě stejné víry.

Během severní války se Švédskem neměli obyvatelé Malé Rusi na výběr, s kým budou. Mazepovu vzpouru podpořila jen malá část kozáků. Lidé z různých stavů se považovali za Rusy a pravoslavné. Představitelé kozáckých vůdců, zařazení mezi šlechtu, dosáhli v Rusku vrcholu politické, diplomatické a vojenské kariéry. Absolventi Kyjevsko-mohyljanské akademie hráli vedoucí roli v církevním životě. Stejně tomu bylo i za hejtmanství - v podstatě autonomní stát s vlastní specifickou vnitřní strukturou, a pak - v Ruském impériu. V mnoha ohledech vytvořili Malorusové velkou společnou zemi, její státnost, kulturu a vědu. Podíleli se na rozvoji Uralu, Sibiře, Kavkazu a Dálného východu. Mimochodem, i v sovětském období zastávali rodilí Ukrajinci nejvýznamnější, včetně nejvyšších funkcí v jednotném vedení státu. Stačí říci, že v čele komunistické strany stáli téměř 30 let Chruščov a Brežněv, jehož stranický životopis byl s Ukrajinou spjat nejvíce.

Ve druhé polovině 18. století, po válkách s Osmanskou říší, Rusko připojilo Krym a černomořské pobřežní oblasti, které se nazývaly "Novorosie". Obývali je rodáci ze všech ruských provincií. Po rozdělení Rzeczpospolitě se Ruské říši vrátily západní staroruské země s výjimkou Haliče a Zakarpatí, které se staly součástí rakouského a později rakousko-uherského mocnářství.

Integrace západoruských zemí do společného státního prostoru nebyla jen výsledkem politických a diplomatických rozhodnutí. Vycházel ze společné víry a kulturních tradic. A opět bych chtěl poukázat zejména na jazykovou příbuznost. Tak na počátku 17. století jeden z hierarchů ukrajinské církve Josef Rutský hlásil do Říma, že Moskvané nazývají Rusy z Polsko-litevské Rzeczpospolitě svými bratry, že jejich spisovný jazyk je naprosto totožný a jejich hovorový jazyk sice odlišný, ale nepodstatný. Podle jeho vyjádření, stejně jako obyvatelé Říma a Bergama. Jak víme, jedná se o střed a sever moderní Itálie.

Samozřejmě, že během mnoha staletí fragmentace, života v různých státech, se objevily regionální jazykové zvláštnosti, gosvors. Knižní jazyk byl obohacen na úkor lidového jazyka. Velkou roli zde hráli Ivan Kotljarevskij, Skovoroda, Taras Ševčenko. Jejich díla jsou naším společným literárním a kulturním dědictvím. Taras Ševčenko psal básně v ukrajinštině a prózu převážně v ruštině. Knihy Nikolaje Gogola, ruského vlastence, rodáka z Poltavské oblasti, jsou psány rusky a jsou plné maloruských lidových výrazů a folklorních motivů. Jak lze toto dědictví rozdělit mezi Rusko a Ukrajinu? A proč to dělat?

Jihozápadní země Ruské říše, Malá Rus a Novorossie, Krym se vyvíjel jako rozmanité etnické a náboženské složení. Žili zde krymští Tataři, Arméni, Řekové, Židé, Karaimové, Krymčané, Bulhaři, Poláci, Srbové, Němci a další národy. Všichni si zachovali svou víru, tradice a zvyky.

Nehodlám si nic idealizovat. Znam také Valujevův oběžník z roku 1863 a Emský zákon z roku 1872, který omezoval vydávání a dovoz náboženské a společensko-politické literatury v ukrajinském jazyce ze zahraničí. Důležitý je však historický kontext. Tato rozhodnutí byla učiněna na pozadí dramatických událostí v Polsku a snahy vůdců polského národního hnutí využít "ukrajinskou otázku" ve vlastním zájmu. Je třeba dodat, že umělecká díla, sbírky ukrajinských básní a lidových písní vycházely i nadále. Objektivní fakta ukazují, že v Ruské říši probíhal aktivní proces rozvoje maloruské kulturní identity v rámci velkého ruského národa, který spojoval Velkorusy, Malorusy a Bělorusy.

Současně se mezi polskou elitou a částí maloruské inteligence formovala a posilovala představa ukrajinského národa odděleného od ruského. Neexistoval a ani nemohl existovat žádný historický

podklad, takže závěry byly založeny na různých výmyslech. Až po to, že Ukrajinci údajně vůbec nejsou Slované, nebo naopak, že Ukrajinci jsou skuteční Slované a Rusové, "Moskvané", nikoli. Tyto "hypotézy" se začaly stále častěji používat k politickým účelům jako nástroj soupeření mezi evropskými státy.

Od konce 19. století se tohoto tématu chopily rakousko-uherské úřady – jako protiváhy polskému národnímu hnutí i moskevským náladám v Haliči. Během první světové války Vídeň podporovala vznik takzvané Legie ukrajinských secesionistů. Haličané, podezřelí ze sympatií k pravoslaví a Rusku, byli vystaveni krutým represím a uvrženi do koncentračních táborů v Talergofu a Terezíně. Další vývoj je spojen s rozpadem evropských říší, se zuřivou občanskou válkou na rozsáhlém území bývalého ruského impéria a se zahraniční intervencí.

Po únorové revoluci, v březnu 1917, byla v Kyjevě vytvořena Ústřední rada, která se prohlásila za nejvyšší orgán. V listopadu 1917 vyhlásil ve svém třetím všeobecném sněmu zřízení Ukrajinské lidové republiky (UNR) jako součásti Ruska.

V prosinci 1917 přijeli zástupci UNR do Brest-Litevska, kde sovětské Rusko jednalo s Německem a jeho spojenci. Na zasedání 10. ledna 1918 přečetl vedoucí ukrajinské delegace nótu o nezávislosti Ukrajiny. Poté Ústřední rada ve své čtvrté všeobecné proklamaci vyhlásila nezávislost Ukrajiny. Proklamovaná svrchovanost neměla dlouhého trvání. Jen o několik týdnů později podepsala delegace Rady samostatnou smlouvu se zeměmi německého bloku. Německo a Rakousko-Uhersko, které se ocitlo v zoufalé situaci, potřebovaly ukrajinský chléb a suroviny. Aby zajistily rozsáhlé dodávky, získaly souhlas s vysláním svých vojáků a technického personálu do UNR. Ve skutečnosti to využili jako záminku k okupaci.

Těm, kteří dnes Ukrajinu plně podřizují vnější kontrole, je dobré připomenout, že tehdy, v roce 1918, se takové rozhodnutí stalo pro vládnoucí režim v Kyjevě osudným. Za přímé účasti okupačních vojsk byla svržena Ústřední rada a k moci se dostal hejtman P. Skoropadskij, který místo UNR, jež byla ve skutečnosti pod německým protektorátem, vyhlásil ukrajinský stát.

V listopadu 1918 – po revolučních událostech v Německu a Rakousku-Uhersku – P. Skoropadskij, který ztratil podporu německých bajonetů, zvolil jiný kurz a prohlásil, že "Ukrajina by měla být první, kdo se připojí k Všeruské federaci". Režim se však brzy opět změnil. Byla to doba takzvaného direktoria.

Na podzim 1918 vyhlásili ukrajinští nacionalisté Západoukrajinskou lidovou republiku (ZUPR) a v lednu 1919 oznámili její sjednocení s Ukrajinskou lidovou republikou. V červenci 1919 byla ukrajinská vojska poražena polskými silami a území bývalé ZUNR se dostalo pod polskou moc. V dubnu 1920 podepsal S. Petljura (jeden z "hrdinů" vnucených moderní Ukrajině) jménem direktoria UNR tajnou smlouvu, která výměnou za vojenskou podporu darovala Polsku haličské a západní volyňské země. V květnu 1920 vstoupil Petljura v konvoji polských jednotek do Kyjeva. Ale ne na dlouho. Již v listopadu 1920, po uzavření příměří mezi Polskem a sovětským Ruskem, se zbytky Petljurovových vojsk vzdaly stejným Polákům.

Příklad UNR ukazuje, jak nestabilní byly nejrozličnější kvazistátní útvary, které vznikaly na území bývalého Ruského impéria během občanské války a nepokojů. Nacionalisté usilovali o vytvoření vlastních samostatných států, zatímco vůdci bílého hnutí byli pro nerozdělené Rusko. Mnoho republik, které založili stoupenci bolševiků, si také nedokázalo představit, že by se ocitly mimo Rusko. Zároveň je bolševičtí straničtí vůdci z různých důvodů někdy doslova vytlačovali mimo sovětské Rusko.

Například na začátku roku 1918 byla vyhlášena Doněcko-krivorožská sovětská republika, která se obrátila na Moskvu s dotazem na připojení k sovětskému Rusku. Následovalo odmítnutí. V. Lenin se setkal s představiteli této republiky a přesvědčil je, aby vystupovali jako součást sovětské Ukrajiny. 15. března 1918 se ÚV KSČ(b) přímo rozhodl vyslat delegáty, včetně delegátů z Doněcké kotliny, na Ukrajinský sjezd sovětů a vytvořit na něm "jednu vládu pro celou Ukrajinu". Území Doněcko-krivorožské sovětské republiky následně tvořilo provincie jihovýchodní Ukrajiny.

Podle Řižské smlouvy z roku 1921 mezi RSFSR, Ukrajinskou SSR a Polskem připadly západní země bývalého ruského impéria Polsku. V meziválečném období polská vláda prováděla aktivní osídlovací

politiku a snažila se změnit etnické složení ve “východních kresech” – polský název pro území dnešní západní Ukrajiny, západního Běloruska a části Litvy. Došlo k tvrdé polonizaci a potlačení místní kultury a tradic. Později, již během druhé světové války, toho radikální skupiny ukrajinských nacionalistů využily jako záminky k terorizování nejen polského, ale i židovského a ruského obyvatelstva.

V roce 1922, při vzniku SSSR, jehož jedním ze zakladatelů byla Ukrajinská SSR, byl po poměrně bouřlivé diskusi mezi bolševickými vůdci realizován leninský plán na vytvoření svazového státu jako federace rovnoprávných republik. Text deklarace o Svazu sovětských socialistických republik a později i Ústava SSSR z roku 1924 obsahovaly právo republik na svobodné vystoupení ze svazu. Tím byla v základech naší státnosti položena nejnebezpečnější “časovaná bomba”. Vybuchla, jakmile zmizel bezpečnostní mechanismus v podobě dozorčí role KSC, která se nakonec zhroutila zevnitř. Začala “přehlídka suverenity”. 8. prosince 1991 byla podepsána takzvaná Bělověžská dohoda o Společenství nezávislých států, která prohlašovala, že “Svaz sovětských socialistických republik jako subjekt mezinárodního práva a geopolitické reality přestává existovat”. Mimochodem, Charta SNS přijatá v roce 1993 nebyla Ukrajinou ani podepsána, ani ratifikována.

Ve 20.-30. letech minulého století bolševici aktivně prosazovali politiku “korenizace” (návrat ke kořenům), která se v Ukrajinské SSR prováděla jako ukrajinizace. Je symbolické, že v rámci této politiky se se souhlasem sovětských úřadů vrátil do SSSR M. Hruševskij, bývalý předseda Ústřední rady a jeden z ideologů ukrajinského nacionalismu, který měl svého času podporu Rakouska-Uherska, a byl zvolen do Akademie věd.

“Korenizace” nepochybně sehrála velkou roli v rozvoji a posilování ukrajinské kultury, jazyka a identity. Zároveň byla pod záminkou boje proti tzv. ruskému velmocenskému šovinismu ukrajinizace často vnucována těm, kteří se za Ukrajince nepovažovali. Právě sovětská národnostní politika – místo velkého ruského národa trojjediný národ Velkorusů, Malorusů a Bělorusů – zakotvila na státní úrovni postavení tří samostatných slovanských národů: ruského, ukrajinského a běloruského.

V roce 1939 byly země, které předtím okupovalo Polsko, vráceny SSSR. Jejich značná část byla připojena k sovětské Ukrajině. V roce 1940 byla k SSSR připojena část Besarábie, kterou Rumunsko obsadilo v roce 1918, a severní Bukovina. V roce 1948 se stal součástí Serpentského ostrova v Černém moři. V roce 1954 byl Krymský region RSFSR převeden do Ukrajinské SSR – s hrubým porušením tehdy platných zákonů.

Samostatně se vyjádřím k osudu Podkarpatské Rusi, která po rozpadu Rakouska-Uherska připadla Československu. Významnou část místních obyvatel tvořili Rusíni. Dnes už se na to málo vzpomíná, ale po osvobození Zakarpátí sovětskými vojsky požadoval sjezd pravoslavného obyvatelstva regionu začlenění Podkarpatské Rusi do RSFSR nebo přímo do SSSR – jako samostatné Karpatsko-ruské republiky. Toto stanovisko však bylo ignorováno. A v létě 1945 bylo oznámeno – jak psaly noviny Pravda – historický akt sjednocení Zakarpatské Ukrajiny “s její starobyklou vlastí – Ukrajinou”.

Moderní Ukrajina je tedy zcela dílem sovětské éry. Víme a pamatujeme si, že do značné míry vznikla na úkor historického Ruska. Stačí porovnat, které země byly v 17. století znovu připojeny k ruskému státu a která území Ukrajinské SSR byla oddělena od Sovětského svazu.

Bolševici považovali ruský lid za nevyčerpatelný materiál pro sociální experimenty. Snili o světové revoluci, která by podle jejich názoru zcela zrušila národní státy. Proto svévolně přerušovali hranice a rozdávali velkorysé územní “dary”. Nakonec už nezáleží na tom, čím přesně se bolševičtí vůdci řídili, když rozsekávali zemi. Je možné polemizovat o detailech, pozadí a logice těchto či jiných rozhodnutí. Jedno je jasné: Rusko bylo skutečně okradeno.

Při práci na tomto článku jsem nevycházel z nějakých tajných archivů, ale z otevřených dokumentů, které obsahují dobře známá fakta. Vedoucí představitelé současné Ukrajiny a jejich vnější mecenáši si tato fakta raději nepamatují. Na druhou stranu je dnes běžné odsuzovat “zločiny sovětského režimu” při různých příležitostech, a to jak v místě, tak i mimo něj, včetně zahraničí, včetně událostí, s nimiž nemá nic společného ani KSC, ani SSSR, natož současné Rusko. Současně se jedná o bolševiků, pokud jde o zabrání historických území Rusku, nepovažuje za trestný čin. Je jasné proč. Protože to vedlo k oslabení Ruska, našim nepřítelům to vyhovuje.

V SSSR samozřejmě hranice mezi republikami nebyly vnímány jako státní hranice, měly podmíněný charakter v rámci jednoho státu, který byl přes všechny atributy federace ve skutečnosti vysoce centralizovaný – opakují, díky vedoucí úloze KSČ. V roce 1991 se však všechna tato území a především lidé, kteří na nich žili, náhle ocitli v zahraničí. A byli skutečně odtrženi od své historické vlasti.

Co na to říct? Všechno se mění. Mění se i země a společnosti. A samozřejmě, že část národa se v průběhu svého vývoje může z různých důvodů, historických okolností, v určitém okamžiku cítit jako samostatný národ. Jak bychom s tím měli zacházet? Odpověď může být jen jedna: s respektem!

Chcete si vytvořit vlastní stát? Není zač! Ale za jakých podmínek? Připomenu zde hodnocení jedné z nejjasnějších politických osobností nového Ruska, prvního petrohradského starosty A. Sobčaka. Jako vysoce profesionální právník se domníval, že každé rozhodnutí by mělo být legitimní, a proto v roce 1992 vyslovil následující názor: republiky-zakladatelky Unie by se poté, co samy zrušily smlouvu z roku 1922, měly vrátit do hranic, v nichž do Unie vstoupily. Všechny ostatní územní akvizice jsou předmětem diskuse a jednání, protože založení bylo zrušeno.

Jinými slovy – odejděte s tím, s čím jste přišli. S takovou logikou lze jen těžko polemizovat. Jen bych dodal, že bolševici, jak jsem již řekl, začali svévolně překreslovat hranice ještě před vznikem Unie a všechny manipulace s územími prováděli dobrovolně, bez ohledu na názor lidu.

“Korenizace” nepochybně sehrála velkou roli v rozvoji a posilování ukrajinské kultury, jazyka a identity. Zároveň byla pod záminkou boje proti tzv. ruskému velmocenskému šovinismu ukrajinizace často vnucována těm, kteří se za Ukrajince nepovažovali. Právě sovětská národnostní politika – místo velkého ruského národa trojjediný národ Velkorusů, Malorusů a Bělorusů – zakotvila na státní úrovni postavení tří samostatných slovanských národů: ruského, ukrajinského a běloruského.

V roce 1939 byly země, které předtím okupovalo Polsko, vráceny SSSR. Jejich značná část byla připojena k sovětské Ukrajině. V roce 1940 byla k SSSR připojena část Besarábie, kterou Rumunsko obsadilo v roce 1918, a severní Bukovina. V roce 1948 se stal součástí Serpentského ostrova v Černém moři. V roce 1954 byl Krymský region RSFSR převeden do Ukrajinské SSR – s hrubým porušením tehdy platných zákonů.

Samostatně se vyjádřím k osudu Podkarpatské Rusi, která po rozpadu Rakouska-Uherska připadla Československu. Významnou část místních obyvatel tvořili Rusíni. Dnes už se na to málo vzpomíná, ale po osvobození Zakarpátí sovětskými vojsky požadoval sjezd pravoslavného obyvatelstva regionu začlenění Podkarpatské Rusi do RSFSR nebo přímo do SSSR – jako samostatné Karpatsko-ruské republiky. Toto stanovisko však bylo ignorováno. A v létě 1945 bylo oznámeno – jak psaly noviny Pravda – historický akt sjednocení Zakarpatské Ukrajiny “s její starobydlou vlastí – Ukrajinou”.

Moderní Ukrajina je tedy zcela dílem sovětské éry. Víme a pamatujeme si, že do značné míry vznikla na úkor historického Ruska. Stačí porovnat, které země byly v 17. století znovu připojeny k ruskému státu a která území Ukrajinské SSR byla oddělena od Sovětského svazu.

Bolševici považovali ruský lid za nevyčerpatelný materiál pro sociální experimenty. Snili o světové revoluci, která by podle jejich názoru zcela zrušila národní státy. Proto svévolně přerušovali hranice a rozdávali velkorysé územní “dary”. Nakonec už nezáleží na tom, čím přesně se bolševičtí vůdci řídili, když rozsekávali zemi. Je možné polemizovat o detailech, pozadí a logice těchto či jiných rozhodnutí. Jedno je jasné: Rusko bylo skutečně okradeno.

Při práci na tomto článku jsem nevycházel z nějakých tajných archivů, ale z otevřených dokumentů, které obsahují dobře známá fakta. Vedoucí představitelé současné Ukrajiny a jejich vnější mecenáši si tato fakta raději nepamatují. Na druhou stranu je dnes běžné odsuzovat “zločiny sovětského režimu” při různých příležitostech, a to jak v místě, tak i mimo něj, včetně zahraničí, včetně událostí, s nimiž nemá nic společného ani KSČ, ani SSSR, natož současné Rusko. Současně se jednání bolševiků, pokud jde o zabránění historických území Rusku, nepovažuje za trestný čin. Je jasné proč. Protože to vedlo k oslabení Ruska, našim nepřítelům to vyhovuje.

V SSSR samozřejmě hranice mezi republikami nebyly vnímány jako státní hranice, měly podmíněný charakter v rámci jednoho státu, který byl přes všechny atributy federace ve skutečnosti vysoce centralizovaný – opakují, díky vedoucí úloze KSČ. V roce 1991 se však všechna tato území a

především lidé, kteří na nich žili, náhle ocitli v zahraničí. A byli skutečně odtrženi od své historické vlasti.

Co na to říct? Všechno se mění. Mění se i země a společnosti. A samozřejmě, že část národa se v průběhu svého vývoje může z různých důvodů, historických okolností, v určitém okamžiku cítit jako samostatný národ. Jak bychom s tím měli zacházet? Odpověď může být jen jedna: s respektem!

Chcete si vytvořit vlastní stát? Není zač! Ale za jakých podmínek? Připomenu zde hodnocení jedné z nejjasnějších politických osobností nového Ruska, prvního petrohradského starosty A. Sobčaka. Jako vysoce profesionální právník se domníval, že každé rozhodnutí by mělo být legitimní, a proto v roce 1992 vyslovil následující názor: republiky-zakladatelky Unie by se poté, co samy zrušily smlouvu z roku 1922, měly vrátit do hranic, v nichž do Unie vstoupily. Všechny ostatní územní akvizice jsou předmětem diskuse a jednání, protože založení bylo zrušeno.

Jinými slovy – odejděte s tím, s čím jste přišli. S takovou logikou lze jen těžko polemizovat. Jen bych dodal, že bolševici, jak jsem již řekl, začali svévolně překreslovat hranice ještě před vznikem Unie a všechny manipulace s územími prováděli svévolně, bez ohledu na názor lidu.

Ruská federace si uvědomila novou geopolitickou realitu. Nejenže ji uznala, ale také hodně pomohla Ukrajině stát se nezávislou zemí. V těžkých devadesátých letech a v novém tisíciletí jsme Ukrajině poskytli značnou podporu. Kyjev používá svou "politickou aritmetiku", ale v letech 1991-2013 jen na úkor nízkých cen plynu Ukrajina ušetřila svému rozpočtu více než 82 miliard dolarů a dnes doslova "lpí" na 1,5 miliardy dolarů ruských plateb za tranzit našeho plynu do Evropy. Zatímco v případě, že by naše země udržely hospodářské vztahy, pozitivní efekt pro Ukrajinu by činil desítky miliard dolarů.

Ukrajina a Rusko se po desetiletí a staletí vyvíjely jako jeden hospodářský systém. Hloubku spolupráce, kterou jsme měli před 30 lety, nám dnes mohou závidět i země Evropské unie. Jsme přirozeními, vzájemně se doplňujícími hospodářskými partnery. Takové úzké propojení může posílit naše konkurenční výhody a zvýšit potenciál obou zemí.

Ukrajina měla významný potenciál, včetně výkonné infrastruktury, systému přepravy plynu, vyspělého průmyslu stavby lodí, letadel, výroby raket, přístrojové techniky a špičkových vědeckých, konstrukčních a technických škol. Po získání tohoto dědictví ukrajinští představitelé při vyhlášení nezávislosti slíbili, že se ukrajinská ekonomika stane jednou z předních a životní úroveň bude patřit k nejvyšším v Evropě.

Průmyslové hi-tech giganty, na které byla kdysi Ukrajina i celá země hrdá, dnes leží na zádech. Za posledních 10 let klesla produkce strojírenského průmyslu o 42 procent. Rozsah deindustrializace a celkové degradace ekonomiky je vidět na takovém ukazateli, jako je výroba elektřiny, která se na Ukrajině za posledních 30 let snížila téměř o polovinu. A konečně, podle MMF byl v roce 2019, ještě před epidemií koronaviru, ukrajinský HDP na obyvatele nižší než 4 000 dolarů. To je méně než Albánská republika, Moldavská republika a neuznané Kosovo. Ukrajina je nyní nejchudší zemí Evropy.

Či je to chyba? Jsou to lidé na Ukrajině? Samozřejmě, že ne. Jsou to ukrajinské úřady, kdo promarnil a zmařil úspěchy mnoha generací. Víme, jak jsou Ukrajinci pracovití a talentovaní. Úspěchu a vynikajících výsledků mohou dosahovat vytrvale a vytrvale. A tyto vlastnosti, stejně jako otevřenost, přirozený optimismus a pohostinnost, nezmizely. Pocity milionů lidí, kteří se k Rusku chovají nejen dobře, ale i s velkou láskou, stejně jako my k Ukrajině, zůstávají stejné.

Před rokem 2014 fungovaly stovky dohod a společných projektů, které rozvíjely naše ekonomiky, obchodní a kulturní vazby, posilovaly bezpečnost a řešily společné sociální a environmentální problémy. Přinesly lidem hmatatelné výhody – jak v Rusku, tak na Ukrajině. To jsme považovali za nejdůležitější. Proto jsme plodně komunikovali se všemi, chci zdůraznit, se všemi vedoucími představiteli Ukrajiny.

I po známých událostech v Kyjevě v roce 2014 jsem dal ruské vládě pokyn, aby zvážila možnosti kontaktů prostřednictvím příslušných ministerstev a agentur s cílem udržet a podpořit naše hospodářské vazby. Dodnes se však neprojevovalo žádné vzájemné přání tak učinit. Přesto je Rusko stále jedním ze tří hlavních obchodních partnerů Ukrajiny a statisíce Ukrajinců k nám přijíždějí za

práci a nacházejí zde pohostinnost a podporu. Taková "agresorská země".

Když se rozpadl SSSR, mnozí v Rusku a na Ukrajině upřímně věřili, že naše úzké kulturní, duchovní a hospodářské vazby přetrvají a že společenství lidí, kteří se vždy cítili v jádru jednotní, zůstane zachováno. Události se však – nejprve nenápadně, pak rychleji – začaly vyvíjet jiným směrem.

Ukrajinské elity se v podstatě rozhodly ospravedlnit nezávislost své země tím, že popřely její minulost, s výjimkou otázky hranic. Začali mytologizovat a přepisovat dějiny, vymazávat vše, co nás spojuje, a mluvit o období, kdy byla Ukrajina součástí Ruského impéria a SSSR, jako o okupaci. Představit společnou tragédii kolektivizace, hladomor na počátku 30. let jako genocidu ukrajinského lidu.

Radikálové a neonacisté se otevřeně a stále drzeji hlásili ke svým ambicím. Dopřávaly jim to jak oficiální orgány, tak místní oligarchové, kteří po okradení ukrajinského lidu ukládali ukradené peníze v západních bankách a byli připraveni prodat svou vlast, aby si zachovali svůj kapitál. K tomu je třeba připočíst chronickou slabost státních institucí, postavení dobrovolného rukojmí cizí geopolitické vůle.

Chtěl bych připomenout, že USA a země EU již dávno před rokem 2014 systematicky a vytrvale tlačily na Ukrajinu, aby omezila a omezovala hospodářskou spolupráci s Ruskem. Jako největší obchodní a ekonomický partner Ukrajiny jsme nabídli projednání vznikajících problémů ve formátu Ukrajina-Rusko-EU. Pokaždé nám však bylo řečeno, že Rusko s tím nemá nic společného, protože se to týká pouze EU a Ukrajiny. Západní země de facto odmítly opakované ruské návrhy na dialog. Ukrajina byla krok za krokem vtahována do nebezpečné geopolitické hry, jejímž cílem je vytvořit z Ukrajiny bariéru mezi Evropou a Ruskem, předmostí proti Rusku. Nevyhnutelně přišel čas, kdy pojem "Ukrajina - ne Rusko" přestal vyhovovat. Bylo zapotřebí "protiruského", což nikdy nepřijmeme.

Ti, kdo tento projekt nařídili, vycházeli z představ starých polsko-rakouských ideologů o "protimoskevském Rusku". A neměli byste nikomu namlouvat, že se tak děje v zájmu ukrajinského lidu. Rzeczpospolita nikdy nepotřebovala ukrajinskou kulturu, natož kozáckou autonomii. V Rakousku-Uhersku byly historické ruské země nemilosrdně vykořisťovány a zůstaly nejchudší. Nacisté, kterým sloužili kolaboranti, potomci OUN-UPA, nepotřebovali Ukrajinu, ale životní prostor a otroky pro árijské pány.

Na zájmy ukrajinského lidu se nemyslelo ani v únoru 2014. Oprávněná nespokojenost lidí, způsobená akutními socioekonomickými problémy, chybami a nedůsledným jednáním tehdejších úřadů, byla jednoduše cynicky využita. Západní země přímo zasahovaly do vnitřních záležitostí Ukrajiny a podporovaly převrat. Radikální nacionalistické skupiny působily jako její beranidlo. Jejich hesla, ideologie a zjevná agresivní rusofobie se staly do značné míry základem vládní politiky na Ukrajině.

Vše, co nás spojovalo a spojuje dodnes, se stalo terčem útoků. Především je to ruština. Připomínám, že nová "majdanská" moc se nejprve pokusila zrušit zákon o státní jazykové politice. Pak přišel zákon o "očistě moci", zákon o školství, který prakticky vyřadil ruštinu ze vzdělávacího procesu.

A konečně, již v květnu tohoto roku předložil současný prezident Radě návrh zákona o "původních obyvatelích". Jsou uznáváni pouze jako ti, kteří tvoří etnickou menšinu a nemají vlastní státní školství mimo Ukrajinu. Zákon byl přijat. Byla zaseta nová semena neshod. A to v zemi – jak jsem již poznamenal -, která je velmi složitá z hlediska svého územního, národnostního a jazykového složení, z hlediska historie svého vzniku.

Je možné slyšet argument: pokud mluvíme o jednom velkém národě, o trojjediném národě, jaký je potom rozdíl v tom, za koho se lidé považují – za Rusy, Ukrajince nebo Bělorusy. S tím naprosto souhlasím. Tím spíše, že určení etnické příslušnosti, zejména ve smíšených rodinách, je právem každého člověka, který se může svobodně rozhodnout.

Faktem ale je, že na Ukrajině je dnes situace úplně jiná, protože mluvíme o násilné změně identity. A nejdopornější je, že Rusové na Ukrajině jsou nuceni nejen zříkat se svých kořenů, svých předků, ale také věřit, že Rusko je jejich nepřítel. Bez nadsázky lze říci, že směřování k násilné asimilaci, k vytvoření etnicky čistého ukrajinského státu, agresivního vůči Rusku, je ve svých důsledcích srovnatelné s použitím zbraní hromadného ničení proti nám. V důsledku takového hrubého, umělého

rozdělení Rusů a Ukrajinců se počet ruského národa může snížit o statisíce, nebo dokonce miliony. Zasáhli také naši duchovní jednotu. Stejně jako v dobách Velkoknížectví litevského zahájili nové církevní vymezení. Světská moc se netajila tím, že sleduje politické cíle, a hrubě zasahovala do života církve a přivedla věc k rozkolu, k zabírání kostelů, k bití kněží a mnichů. Ani široká autonomie ukrajinské pravoslavné církve při zachování její duchovní jednoty s moskevským patriarchátem jim kategoricky nevyhovuje. Tento viditelný, staletý symbol naší příbuznosti musí za každou cenu zničit. Myslím, že je také logické, že ukrajinští představitelé opakovaně hlasovali proti rezoluci Valného shromáždění OSN odsuzující glorifikaci nacismu. Pod ochranou oficiálních úřadů se konají pochody a pochodňové průvody na počest nepotrestaných válečných zločinců z formací SS. Mazepa, který zradil všechny v kruzích, Petljura, který zaplatil za polskou protekci ukrajinskými pozemky, a Bandera, který kolaboroval s nacisty, jsou řazeni mezi národní hrdiny. Dělají vše pro to, aby z paměti mladých generací vymazali jména skutečných vlastenců a vítězů, na které byla Ukrajina vždy hrdá. Pro Ukrajince, kteří bojovali v řadách Rudé armády a v partyzánských oddílech, byla Velká vlastenecká válka právě vlasteneckou válkou, protože bránili svůj domov, svou velkou společnou vlast. Hrdiny Sovětského svazu se jich stalo více než dva tisíce. Patří mezi ně legendární pilot Ivan Nikitovič Kožedub, neohrožený odstřelovač, obránce Oděsy a Sevastopolu Ludmila Michajlovna Pavličenko, statečný partyzánský velitel Sidor Artěmjevič Kovpak. Tato nezdolná generace bojovala a položila své životy za naši budoucnost, za nás. Zapomenout na jejich čin znamená zradit naše dědečky, matky a otce.

“Protiruský” projekt odmítly miliony Ukrajinců. Obyvatelé Krymu a Sevastopolu učinili svou historickou volbu. A lidé na jihovýchodě se pokoušeli pokojně bránit své pozice. Všichni, včetně dětí, však byli označeni za separatisty a teroristy. Začali vyhrožovat etnickými čistkami a použitím vojenské síly. A obyvatelé Doněcka a Luhanska se chopili zbraní, aby ochránili svůj domov, svůj jazyk a své životy. Po pogromech, které se prohnaly ukrajinskými městy, po hrůze a tragédii z 2. května 2014 v Oděse, kde ukrajinští neonacisté upalovali lidi zaživa a vytvořili novou Chatyň? Stejný masakr byli Banderovi stoupenci připraveni spáchat na Krymu, v Sevastopolu, Doněcku a Luhansku. Ani nyní se takovým plánům nebrání. Čekají na svůj čas. Nebudou však čekat.

Státní převrat a následné kroky kyjevských úřadů nevyhnutelně vyvolaly konfrontaci a občanskou válku. Podle Vysokého komisaře OSN pro lidská práva celkový počet obětí spojených s konfliktem v Donbasu přesáhl 13 000. Mezi nimi jsou starší lidé a děti. Strašné, nenahraditelné ztráty. Rusko udělalo vše pro to, aby bratrovraždu zastavilo. Byly uzavřeny minské dohody, jejichž cílem je mírové urovnání konfliktu v Donbasu. Jsem přesvědčen, že stále nemají jinou možnost. V každém případě nikdo neodvolal své podpisy pod minským balíčkem opatření ani pod příslušnými prohlášeními vedoucích představitelů zemí normandského formátu. Revizi rezoluce Rady bezpečnosti OSN ze 17. února 2015 nikdo neinicioval.

Během oficiálních jednání, zejména po “škubání” ze strany našich západních partnerů, představitelé Ukrajiny pravidelně deklarují “plné dodržování” minských dohod, zatímco ve skutečnosti se řídí pozicí jejich “nepřijatelnosti”. Nehodlají vážně diskutovat o zvláštním statusu Donbasu ani o zárukách pro tamní obyvatele. Raději využívají image “oběti vnější agrese” a šíří rusofobii. Organizují krvavé provokace v Donbasu. Zkrátka všemi prostředky přitahují pozornost vnějších mecenášů a pánů.

Podle všeho, a já jsem o tom stále více přesvědčen: Kyjev Donbas prostě nepotřebuje. Proč? Za prvé proto, že obyvatelé těchto regionů nikdy nepřijmou řád, který se snažili a snaží nastolit silou, blokadou a hrozbami. A za druhé, výsledky Minsku 1 i Minsku 2, které dávají reálnou šanci obnovit územní celistvost Ukrajiny mírovou cestou, přímým jednáním s DLR a LLR za zprostředkování Ruska, Německa a Francie, odporují celé logice “protiruského” projektu. A může se udržet pouze neustálým pěstováním obrazu vnitřního a vnějšího nepřítele. A měl bych dodat – pod protektórátem, pod kontrolou západních mocností.

A to se v praxi děje. Především vytváří v ukrajinské společnosti atmosféru strachu, agresivní rétoriku, podporuje neonacisty a militarizuje zemi. Vedle toho existuje nejen naprostá závislost, ale i přímá kontrola zvenčí, včetně dohledu zahraničních poradců nad ukrajinskými orgány, speciálními

službami a ozbrojenými silami, vojenského “rozvoje” území Ukrajiny a rozmístění infrastruktury NATO. Není náhodou, že výše zmíněný skandální zákon o “domorodých národech” byl přijat pod záštitou rozsáhlých cvičení NATO na Ukrajině.

Pod stejnou zástěrkou probíhá i pohlcování zbytku ukrajinské ekonomiky a využívání jejích přírodních zdrojů. Prodej zemědělské půdy není daleko a je zřejmé, kdo ji koupí. Ano, čas od času jsou Ukrajině poskytovány finanční zdroje a půjčky, ale za jejich vlastních podmínek a v jejich zájmu, se zvýhodněním a privilegiem pro západní společnosti. Mimochodem, kdo tyto dluhy splatí? Zřejmě to mají udělat nejen současné generaci Ukrajinců, ale i jejich dětem, vnukům a pravnukům. Západní autoři “protiruského” projektu upravují ukrajinský politický systém tak, aby se sice měnili prezidenti, poslanci a ministři, ale politika separace a nepřátelství s Ruskem zůstala nezměněna. Hlavním předvolebním heslem současného prezidenta byl mír. Na základě toho se dostal k moci. Tyto sliby se ukázaly jako lež. Nic se nezměnilo. A v některých ohledech se situace na Ukrajině a v okolí Donbasu také zhoršila.

V “protiruském” projektu není místo pro suverénní Ukrajinu ani pro politické síly, které se snaží bránit její skutečnou nezávislost. Ti, kdo hovoří o usmíření ukrajinské společnosti, o dialogu, o hledání východiska ze současné slepé uličky, jsou označováni za “proruské” agenty.

Pro mnoho lidí na Ukrajině je “protiruský” projekt jednoduše nepřijatelný. A takových lidí jsou miliony. Nesmějí však zvednout hlavu. Jsou prakticky zbaveni zákonné možnosti obhájit svůj názor. Jsou zastrašováni a zahnáni do podzemí. Nejenže jsou pronásledováni za své přesvědčení, za vyřčené slovo, za otevřené vyjádření svého postoje, ale jsou také zabíjeni. Vrazi zpravidla zůstávají nepotrestáni.

Za “správného” ukrajinského vlastence se nyní prohlašují pouze ti, kteří nenávidí Rusko. Navíc se navrhuje, aby celá ukrajinská státnost, jak ji chápeme, byla v budoucnu postavena výhradně na této myšlence. Nenávist a zahořklost – a světové dějiny to opakovaně prokázaly – je velmi vratkým základem suverenity, který s sebou nese mnohá vážná rizika a neblahé důsledky.

Všechny triky spojené s projektem “proti Rusku” jsou nám jasné. A nikdy nedopustíme, aby byla naše historická území a nám blízcí lidé na nich žijící zneužíváni proti Rusku. A těm, kteří se o to pokusí, bych rád vzkázal, že tím zničí svou zemi.

Současné ukrajinské úřady se rády odvolávají na západní zkušenosti a považují je za příklad k následování. Podívejte se, jak vedle sebe žijí Rakousko a Německo, USA a Kanada. Jsou si blízké etnickým složením, kulturou a vlastně i jedním jazykem, přesto zůstávají suverénními státy s vlastními zájmy a vlastní zahraniční politikou. To jim však nebrání v co nejužší integraci nebo aliančních vztazích. Mají velmi podmíněné, průhledné okraje. A jejich občané se cítí jako doma, když je překročí. Zakládají rodiny, studují, pracují a podnikají. Mimochodem, stejně jako miliony rodilých Ukrajinců, kteří nyní žijí v Rusku. Jsou to naši lidé, naši lidé.

Rusko je otevřeno dialogu s Ukrajinou a je připraveno diskutovat o nejsložitějších otázkách. Je však důležité, abychom si uvědomili, že náš partner hájí své národní zájmy, neslouží někomu jinému, není nástrojem v rukou někoho jiného, aby proti nám bojoval.

Respektujeme ukrajinský jazyk a tradice. Respektujeme přání Ukrajinců vidět svou zemi svobodnou, bezpečnou a prosperující.

Jsem přesvědčen, že skutečná suverenity Ukrajiny je možná pouze v partnerství s Ruskem. Naše duchovní a civilizační vazby se utvářely po staletí, vycházely ze stejných zdrojů a byly posilovány společnými zkouškami, úspěchy a vítězstvími. Naše příbuzenství se předává z generace na generaci. Je v srdcích, v paměti lidí žijících v současném Rusku a na Ukrajině, v pokrevních poutech, která spojují miliony našich rodin. Společně jsme vždy byli a budeme mnohem silnější a úspěšnější. Jsme totiž jeden lid.

Nyní jsou tato slova některými přijímána nepřátelsky. Mohou být vykládány jakýmkoli způsobem. Ale mnoho lidí mě uslyší. A řeknu jedno: Rusko nikdy nebylo a nebude “protiukrajinské”. O tom, jaká Ukrajina bude, rozhodnou její občané.

Vladimir Putin

Zdroj: nwoo